

Zbiór Orzeczeń

POSTANOWIENIE TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 28 stycznia 2015 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Artykuł 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem —
Przejęcie przedsiębiorstwa — Ochrona praw pracowniczych — Wykładnia dyrektywy 2001/23/WE —
Zbywający, w stosunku do którego jest prowadzone postępowanie upadłościowe —
Gwarancja nieprzejmowania przez przejmującego niektórych długów przejętego przedsiębiorstwa

W sprawie C-688/13

mającej za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (Hiszpania) postanowieniem z dnia 11 grudnia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 27 grudnia 2013 r., w postępowaniu wszczętym przez:

Gimnasio Deportivo San Andrés SL, w stanie likwidacji,

przy udziale:

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS),

Fondo de Garantía Salarial,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: S. Rodin, prezes izby, A. Borg Barthet i F. Biltgen (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Gimnasio Deportivo San Andrés SL, w stanie likwidacji, przez syndyka G. Atarés Paris,
- w imieniu Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS) przez M.F. Mijares García-Pelayo, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez L. Banciellę Rodrígueza-Miñóna, działającego w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: hiszpański.

— w imieniu Komisji Europejskiej przez J. Enearena i R. Vidala Puiga, działających w charakterze pełnomocników,

postanowiwszy, po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem, zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem,

wydaje następujące

Postanowienie

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.U. L 82, s. 16).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania wszczętego przez Gimnasio Deportivo San Andrés SL, spółkę w stanie likwidacji (zwaną dalej „Gimnasio” lub „spółką Gimnasio”), którego przedmiotem jest określenie zobowiązań tego przedsiębiorstwa, w stosunku do których można zezwolić podmiotowi przejmującemu na nieprzejmowanie ich w następstwie przejęcia działalności pierwszej spółki przez drugą spółkę.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2001/23:

„Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do każdego przypadku przejęcia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa [lub] zakładu przez innego pracodawcę w wyniku prawnego przeniesienia własności lub łączenia”.

- 4 Artykuł 2 ust. 1 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) »zbywający« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w związku z przejęciem w rozumieniu art. 1 ust. 1 przestaje być pracodawcą w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu;
- b) »przejmujący« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która z powodu przejęcia w rozumieniu art. 1 ust. 1 staje się pracodawcą w odniesieniu do przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu;

[...]

- d) »pracownik« oznacza każdą osobę w danym państwie członkowskim, która jest chroniona jako pracownik przez krajowe ustawodawstwo pracy”.

- 5 Artykuł 3 dyrektywy 2001/23, zawarty w jej rozdziale II i zatytułowany „Ochrona praw pracowników”, ma następujące brzmienie:

„1. Prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy istniejącego w momencie przejścia przechodzą, w wyniku tego przejścia, na przejmującego.

Państwa członkowskie mogą ustalić, że po dacie przejścia zbywający i przejmujący są wspólnie odpowiedzialni za zobowiązania, które powstały przed dniem przejścia, wynikające z umowy o pracę lub [ze] stosunku pracy istniejących w chwili przejścia.

[...]

3. Po dokonaniu przejścia przejmujący w dalszym ciągu przestrzega zasad i warunków ustanowionych we wszystkich układach zbiorowych, na takich samych zasadach, jakie stosowane były w ramach tych układów, w stosunku do zbywającego, do momentu rozwiązania lub wygaśnięcia układów zbiorowych lub do czasu wejścia w życie lub zastosowania innych układów zbiorowych.

Państwa członkowskie mogą ograniczyć okres przestrzegania tych zasad i warunków z zastrzeżeniem, że nie będzie on trwał krócej niż jeden rok.

4.

a) O ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej, ust. 1 i 3 nie stosuje się w odniesieniu do praw pracowników do świadczeń związanych z wiekiem, inwalidztwem lub dla pozostających przy życiu członków rodziny w ramach istniejącego w zakładzie, poza systemem obowiązkowych zabezpieczeń społecznych w państwach członkowskich, uzupełniającego zakładowego lub międzyzakładowego systemu emerytalnego.

b) Nawet wtedy, gdy państwa członkowskie nie przewidują, iż zgodnie z lit. a) powyżej ust. 1 i 3 obowiązują w stosunku do takich praw, przyjmują one środki konieczne do ochrony interesów pracowników i osób, które nie są już zatrudnione w zakładzie zbywającego w momencie przejścia, w odniesieniu do praw przyznających im natychmiast lub w przyszłości uprawnienia do świadczeń związanych z wiekiem, w tym do świadczeń dla pozostających przy życiu członków rodziny, w ramach uzupełniającego programu, określonego w [lit.] a)”.

- 6 Artykuł 4 ust. 1 zdanie pierwsze tej dyrektywy stanowi, że „[p]rzejęcie przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia, czy to przez zbywającego, czy przejmującego”.

- 7 Zgodnie z art. 5 dyrektywy 2001/23, także zawartym w jej rozdziale II:

„1. O ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej, art. 3 i 4 nie mają zastosowania do jakiegokolwiek przejścia przedsiębiorstwa, zakładu lub części przedsiębiorstwa lub zakładu, jeżeli wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie, wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego, i jeżeli znajduje się on pod nadzorem właściwego organu publicznego (którym może być likwidator, upoważniony przez właściwy organ publiczny).

2. Jeżeli art. 3 i 4 mają zastosowanie w przypadku przejęcia w trakcie postępowania upadłościowego, wszczętego w stosunku do zbywającego (bez względu na to, czy postępowanie takie zostało wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego), i takie postępowanie podlega nadzorowi właściwego organu publicznego (którym może być likwidator, upoważniony przez właściwy organ publiczny), państwo członkowskie może ustalić, że:

a) niezależnie od postanowień art. 3 ust. 1, długi zbywającego, powstałe w związku z jakąkolwiek umową o pracę lub [jakimkolwiek] stosunkiem pracy, wymagalne przed przejęciem lub przed wszczęciem postępowania upadłościowego, nie są przenoszone na przejmującego, pod warunkiem że takie postępowanie powoduje na podstawie ustawodawstwa państwa członkowskiego uruchomienie ochrony co najmniej równorzędnej do tej [z tą], która jest przewidziana w przypadkach objętych zakresem dyrektywy Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności pracodawcy [Dz.U. L 283, s. 23],

oraz lub alternatywnie, że

b) przejmujący, zbywający lub osoba albo osoby wykonujące funkcje zbywającego z jednej strony i przedstawiciele pracowników z drugiej strony uzgodnią zmiany warunków pracy pracowników, takie, na jakie zezwalają obowiązujące przepisy i praktyka, mające zapewnić możliwości ochrony zatrudnienia poprzez zapewnienie możliwości przetrwania przedsiębiorstwa lub zakładu, względnie części przedsiębiorstwa lub zakładu.

3. Państwo członkowskie może zastosować ust. [2] lit. b) do każdego przejęcia, w przypadku gdy zbywający znajduje się w stanie poważnego kryzysu ekonomicznego, określanego przez przepisy krajowe, z zastrzeżeniem, że stan taki zostanie ogłoszony przez właściwy organ publiczny i podlega sądowemu nadzorowi, pod warunkiem iż takie przepisy istniały już w krajowym ustawodawstwie w dniu 17 lipca 1998 r.

[...]

4. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki, aby zapobiec nadużywaniu postępowań upadłościowych w sposób pozbawiający pracowników praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie”.

8 Artykuł 8 tej dyrektywy stanowi:

„Niniejsza dyrektywa nie narusza prawa państw członkowskich do stosowania lub wprowadzania przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, które są korzystniejsze dla pracowników, albo do wspierania lub zezwalania na układy zbiorowe lub układy pomiędzy partnerami społecznymi bardziej korzystne dla pracowników [wspierania układów zbiorowych lub układów pomiędzy partnerami społecznymi bardziej korzystnych dla pracowników lub zezwalania na takie układy]”.

Prawo hiszpańskie

9 W odniesieniu do przedsiębiorstwa następstwo prawne jest regulowane królewskim dekretem ustawodawczym 1/1995 z dnia 24 marca 1995 r. w sprawie zatwierdzenia nowego brzmienia Estatuto de los Trabajadores (kodeksu pracy) (BOE nr 75 z dnia 29 marca 1995 r., s. 9654), w brzmieniu wynikającym z ustawy 12/2001 z dnia 9 lipca 2001 r. (BOE nr 164 z dnia 10 lipca 2001 r., s. 24890) (zwanego dalej „Estatuto de los Trabajadores”).

10 Artykuł 44 ust. 1 Estatuto de los Trabajadores stanowi:

„Przejęcie przedsiębiorstwa, zakładu bądź niezależnej jednostki produkcyjnej tego przedsiębiorstwa nie prowadzi automatycznie do zakończenia stosunku pracy; nowy pracodawca wstępuje w prawa i obowiązki poprzedniego pracodawcy z tytułu umowy o pracę i zabezpieczenia społecznego, w tym zobowiązań emerytalnych, na warunkach przewidzianych przez właściwe przepisy szczególne, a ogólnie we wszystkie obowiązki w dziedzinie dodatkowej ochrony socjalnej, jakich podjął się zbywający”.

11 Jednakże zgodnie z art. 57a Estatuto de los Trabajadores w postępowaniu upadłościowym stosuje się szczególne warunki przewidziane w Ley 22/2003 Concursal (ustawie 22/2003 z dnia 9 lipca 2003 r. – prawo upadłościowe, BOE nr 164 z dnia 10 lipca 2003 r., s. 26905), w brzmieniu wynikającym z ustawy 38/2011 z dnia 10 października 2011 r. (BOE nr 245 z dnia 11 października 2011 r.) (zwanej dalej „Ley Concursal”), w wypadkach grupowych zmian, zawieszeń lub wygaśnień umów o pracę oraz przejęć przedsiębiorstwa.

12 Ley Concursal określa dwa możliwe tryby postępowania upadłościowego, a mianowicie postępowanie z możliwością zawarcia układu oraz likwidację. W toku likwidacji stosuje się art. 148 i 149 Ley Concursal, które przewidują odmienne reżimy prawne w zależności od tego, czy został sporządzony i zatwierdzony plan likwidacyjny.

13 Artykuł 148 ust. 1 Ley Concursal stanowi, że w wypadku wszczęcia likwidacji syndyk przedstawia sędziemu plan likwidacyjny i uściśla w odniesieniu do tego planu, iż w możliwym zakresie należy „rozważyć wyodrębnienie wszystkich zakładów lub ich części, gospodarstw i innych jednostek produkcyjnych lub usługowych należących do spółki objętej postępowaniem upadłościowym”.

14 Artykuł 148 ust. 2 stanowi, że plan likwidacyjny musi zostać zatwierdzony przez sędziego, który może „wprowadzić zmiany do tego planu lub zaakceptować likwidację zgodnie z przepisami dyspozytywnymi” określonymi w art. 149 Ley Concursal.

15 Zgodnie ze wspomnianym art. 149:

„1. Jeżeli nie został zatwierdzony żaden plan likwidacyjny lub, w danym wypadku, w odniesieniu do kwestii nieprzewidzianych w takim planie, czynności likwidacyjne przeprowadza się według następujących zasad:

a) ogół zakładów, gospodarstw i innych jednostek produkcyjnych lub usługowych należących do dłużnika musi zostać przeniesiony jako całość, chyba że w następstwie sprawozdania syndyka sąd uzna, że bardziej korzystne dla interesów zgromadzenia wierzycieli będą ich uprzedni podział lub odrębne przeniesienie własności wszystkich składników lub ich części. Przeniesienia własności wszystkich lub, w danym wypadku, każdej odrębnej jednostki produkcyjnej dokonuje się w drodze licytacji, a jeśli jest ona bezskuteczna, sąd może nakazać bezpośrednie przeniesienie własności.

[...]

2. Jeśli chodzi o zatrudnienie, następstwo prawne w odniesieniu do przedsiębiorstwa ma miejsce w wypadku, gdy wskazane w ust. 1 lit. a) przeniesienie własności prowadzi do utrzymania tożsamości jednostki gospodarczej, rozumianej jako ogół środków zorganizowanych w celu prowadzenia podstawowej lub dodatkowej działalności gospodarczej. W takim wypadku sąd może postanowić, że nabywca nie przejmuje zobowiązań z tytułu wynagrodzeń lub odpraw powstałych przed przeniesieniem własności, którymi został obciążony Fondo de Garantía Salarial [fundusz gwarantowanych świadczeń pracowniczych] zgodnie z art. 33 Estatuto de los Trabajadores. Podobnie w celu zapewnienia przyszłej działalności i utrzymania zatrudnienia przejmujący i przedstawiciele załogi mogą zawierać porozumienia zmieniające warunki układu zbiorowego pracy.

3. W postanowieniu zatwierdzającym przeniesienie własności lub przekazanie odrębnych aktywów lub praw, w partiach lub jako część przedsiębiorstwa lub jednostki produkcyjnej, nakazuje się uchylenie wszystkich obciążeń powstałych przed ogłoszeniem upadłości ustanowionych na rzecz wierzycieli, którzy zgłosili swoją wierzytelność i nie korzystają ze specjalnego pierwszeństwa zgodnie z art. 90”.

16 Według sądu odsyłającego jedenasty przepis końcowy Ley Concursal, zmieniający Ley 58/2003 General Tributaria (hiszpańską ordynację podatkową 58/2003) z dnia 17 grudnia 2003 r. (BOE nr 302 z dnia 18 grudnia 2003 r., s. 44987), wyraźnie stanowi, że następstwa prawnego do celów podatkowych ani rozszerzenia odpowiedzialności nie stosuje się do nabywców przedsiębiorstw lub działalności gospodarczej należących do dłużnika, w stosunku do którego jest prowadzone postępowanie upadłościowe, jeżeli nabycie ma miejsce w toku tego postępowania. Jednak według sądu odsyłającego prawodawstwo w dziedzinie zabezpieczenia społecznego nie zawiera żadnego równoważnego przepisu.

17 Ley General de la Seguridad Social (ogólna ustawa o zabezpieczeniu społecznym), w brzmieniu skonsolidowanym zatwierdzonym królewskim dekretem ustawodawczym 1/1994 z dnia 20 czerwca 1994 r. (BOE nr 154 z dnia 29 czerwca 1994 r., s. 20658, zwana dalej „LGSS”), zawiera art. 127, zatytułowany „Szczególne wypadki odpowiedzialności z tytułu świadczeń”, którego ust. 2 ma następujące brzmienie:

„W wypadkach przejęcia własności gospodarstwa, zakładu produkcyjnego lub przedsiębiorstwa handlowego nabywca odpowiada solidarnie z poprzednim właścicielem lub z jego spadkobiercami za zapłatę świadczeń, które stały się wymagalne przed tym przejęciem. Taka sama odpowiedzialność istnieje w stosunkach między zbywającym pracodawcą a przejmującym w wypadku tymczasowego udostępnienia siły roboczej, nawet jeśli udostępnienie następuje dobrowolnie lub nieodpłatnie”.

18 Artykuł 15 LGSS, ze zmianami, zatytułowany „Obowiązkowy charakter [składek]”, stanowi w ust. 3:

„Za wykonanie obowiązku opłacenia składek i innych opłat związanych z zabezpieczeniem społecznym odpowiadają osoby fizyczne lub prawne lub podmioty nieposiadające osobowości prawnej, na które przepisy regulujące odpowiedni system składek lub odpowiednią opłatę nakładają bezpośrednio obowiązek ich zapłaty, a także podatnicy odpowiedzialni za nie solidarnie, subsydiarnie lub mortis causa z tytułu działań, zaniechań, czynności lub aktów prawnych skutkujących taką odpowiedzialnością na podstawie właściwych przepisów rangi ustawowej odnoszących się do – lub niewykluczających ich wyraźnie – zobowiązań z tytułu zabezpieczenia społecznego lub z tytułu porozumień lub umów, które nie są niezgodne z prawem. Tę odpowiedzialność solidarną, subsydiarną lub mortis causa egzekwuje się w trybie postępowania egzekucyjnego określonego w niniejszej ustawie i w związanych z nią rozporządzeniach wykonawczych”.

19 Artykuł 104 LGSS, ze zmianami, zatytułowany „Osoba zobowiązana [do zapłaty]”, stanowi w ust. 1:

„Pracodawca jest zobowiązany do przestrzegania obowiązku zapłaty oraz uiszcza w całości swoją własną składkę, a także składki swoich pracowników.

Odpowiedzialność solidarną, subsydiarną lub mortis causa ponoszą także osoby lub podmioty nieposiadające osobowości prawnej, o których mowa w art. 15 i art. 127 ust. 1 i 2 niniejszej ustawy.

Solidarna odpowiedzialność z tytułu następstwa prawnego w odniesieniu do własności gospodarstwa, zakładu produkcyjnego lub przedsiębiorstwa handlowego określona w art. 127 obejmuje także wszystkie długi powstałe przed wstąpieniem w prawa i obowiązki. Uznaje się, że następstwo prawne ma miejsce nawet w wypadku, gdy prowadzenie gospodarstwa, zakładu produkcyjnego lub przedsiębiorstwa handlowego kontynuuje spółka, której udziałowcami są pracownicy lub pracownicy podmiotów powiązanych (»sociedad laboral«), bez względu na to, czy spółka ta została utworzona przez pracowników, którzy pracowali na rzecz poprzedniego pracodawcy, czy też nie przez nich.

W sytuacji gdy pracodawcą jest spółka lub podmiot, które zostały rozwiązane i uległy likwidacji, ich zobowiązania wynikające z wymagalnych niezapłaconych składek z tytułu zabezpieczenia społecznego zostają przeniesione na wspólników lub na udziałowców, którzy ponoszą solidarną odpowiedzialność za ich zapłatę do wysokości przypadających na nich dochodów z likwidacji.

[...]”.

Okoliczności faktyczne postępowania głównego i pytania prejudycjalne

- 20 Gimnasio jest spółką handlową, której podstawowa działalność polega na zarządzaniu Escuela Laia, szkołą, do której uczęszcza ponad 150 uczniów.
- 21 Postanowieniem z dnia 2 września 2013 r. wobec spółki Gimnasio wszczęto postępowanie upadłościowe.
- 22 Właściwy organ sądowy postanowieniem z dnia 15 października 2013 r. zatwierdził przysądzenie Escuela Laia w toku przetargu na rzecz Institució Pedagógica Sant Andreu SL, spółki utworzonej przez grupę nauczycieli gimnazjum, która jako jedyna złożyła ofertę kupna. Spółka ta zobowiązała się do utrzymania działalności spółki Gimnasio i do przejścia umów o pracę jej pracowników.
- 23 Zgodnie z tym postanowieniem wspomniane przysądzenie w toku przetargu miało miejsce „z zastrzeżeniem następujących warunków:
 - 1) W maksymalnym okresie 45 dni od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zostanie sporządzony wykaz kwot należnych pracownikom z jakiegokolwiek tytułu w celu powiadomienia o nich Fondo de Garantía Salarial, tak aby mógł on dokonać ich wypłaty zgodnie z art. 33 Estatuto de los Trabajadores.

[...]

- 5) Zezwala się wyraźnie na wstąpienie w stosunki prawne wynikające z umów związanych z prowadzeniem jednostki gospodarczej, które upadła spółka zawarła z osobami trzecimi, a w szczególności wynikające z umów zlecenia, udzielenia zamówień, umów franczyzy, umów najmu na obszarze miejskim, umów dostawy lub umów o świadczenie usług. Nabywca powiadamia sąd upadłościowy o wszelkich trudnościach, które mogą wyniknąć w związku z wstąpieniem w stosunki prawne.

Zarządza się wyraźnie, że wraz z przeniesieniem praw wygasają wszelkie obciążenia i długi, którymi mogły być obciążone aktywa podlegające przeniesieniu, z wyjątkiem tych związanych ze szczególnymi przywilejami wymienionymi w sprawozdaniu końcowym. W związku z powyższym nabywca nie przejmuje żadnych innych długów poza wymienionymi w samej wiążącej ofercie i zgodnie z warunkami określonymi w tej ofercie, to jest nabywca lub wskazany przez niego podmiot nie ponoszą odpowiedzialności za wcześniejsze zobowiązania podatkowe ani inne wcześniejsze zobowiązania upadłej spółki, takie jak jej ewentualne długi wobec Tesorería General de la Seguridad Social [instytucji zabezpieczenia społecznego, zwanej dalej „TGSS”]. Niniejsze postanowienie podlega doręczeniu Agencia Estatal de Administración Tributaria [państwowej agencji ds. administracji podatkowej] oraz TGSS.

[...]”.

- 24 W dniu 25 października 2013 r. TGSS wniosła sprzeciw od postanowienia o przysądzeniu z dnia 15 października 2013 r. ze względu na to, iż narusza ono art. 44 Estatuto de los Trabajadores, ponieważ stanowi, że przejmujący nie przejmuje długów spółki Gimnasio z tytułu zabezpieczenia społecznego.

- 25 W dniu 21 listopada 2013 r. grupa byłych pracowników spółki Gimnasio także wniosła sprzeciw od wspomnianego postanowienia.
- 26 W świetle wątpliwości związanych zatem z zakresem obciążeń, które musi przejąć podmiot przejmujący – w niniejszym wypadku Institució Pedagògica Sant Andreu SL – Juzgado de lo Mercantil n° 3 de Barcelona (trzeci sąd gospodarczy w Barcelonie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy gwarancję, że przejmujący, który nabywa przedsiębiorstwo w upadłości lub jednostkę produkcyjną tego przedsiębiorstwa, nie odpowiada za zadłużenie wobec instytucji zabezpieczenia społecznego powstałe przed przysądzeniem jednostki produkcyjnej lub za zadłużenie wynikające ze stosunków pracy, jeżeli postępowanie upadłościowe powoduje uruchomienie ochrony co najmniej równorzędnej z tą, która jest przewidziana w dyrektywach wspólnotowych, należy rozumieć jako dotyczącą wyłącznie zobowiązań bezpośrednio związanych z umowami o pracę lub stosunkami pracy, czy też, w kontekście pełnej ochrony praw pracowniczych i utrzymania zatrudnienia, gwarancja ta powinna obejmować również zobowiązania pracownicze lub zadłużenie wobec instytucji zabezpieczenia społecznego powstałe przed przysądzeniem własności osobie trzeciej?
 - 2) W tym samym kontekście gwarancji praw pracowniczych: czy nabywca jednostki produkcyjnej może uzyskać gwarancję sądu prowadzącego postępowanie upadłościowe i dokonującego przysądzenia nie tylko w odniesieniu do uprawnień wynikających z umów o pracę, ale również innych powstałych przed przysądzeniem długów, które mógł mieć upadły podmiot wobec pracowników, których stosunek pracy został już wcześniej rozwiązany, lub wcześniejszego zadłużenia wobec instytucji zabezpieczenia społecznego?
 - 3) Czy ten, kto nabywa przedsiębiorstwo w upadłości lub jego jednostkę produkcyjną, zobowiązując się do utrzymania wszystkich lub niektórych umów o pracę i przejmując wynikające z nich zobowiązania, uzyskuje gwarancję, że nie będzie można żądać od niego spełnienia lub przeniesić na niego innych zobowiązań zbywającego związanych z umowami lub stosunkami, w które wstąpił, w szczególności zobowiązań pracowniczych w postaci zadłużenia wobec instytucji zabezpieczenia społecznego?
 - 4) Reasumując: czy dyrektywę 23/2001, w części dotyczącej przenoszenia jednostek produkcyjnych lub przedsiębiorstw, co do których w trybie sądowym lub administracyjnym orzeczono niewypłacalność i likwidację, można interpretować w ten sposób, że zezwala ona nie tylko na ochronę umów o pracę, ale także na udzielenie zapewnienia, że nabywca nie będzie ponosił odpowiedzialności za długi powstałe przed przysądzeniem danej jednostki produkcyjnej?
 - 5) Czy redakcja art. 149 ust. 2 Ley Concursal Española (hiszpańskiej ustawy – prawo upadłościowe) w części dotyczącej przejęcia przedsiębiorstwa stanowi przepis prawa krajowego wymagany przez art. 5 ust. 2 lit. a) dyrektywy 2001/23 w celu zapewnienia skuteczności wprowadzonego wyjątku?
 - 6) Jeśli tak, to czy wydane przez sąd w postępowaniu upadłościowym postanowienie o przysądzeniu zawierające wspomniane gwarancje i zabezpieczenia powinno w każdym wypadku wiązać pozostałe sądy lub być wiążące w postępowaniach administracyjnych, które mogą zostać wszczęte wobec nowego nabywcy w odniesieniu do długów powstałych przed datą nabycia, co oznaczałoby, że art. 44 Estatuto de los Trabajadores nie może pozbawić skuteczności postanowień art. 149 ust. 2 i 3 Ley Concursal?
 - 7) Jeżeli, przeciwnie, należałoby uznać, że art. 149 ust. 2 i 3 Ley Concursal nie wprowadza wyjątku, o którym mowa w art. 5 dyrektywy 2001/23, to czy Trybunał może wyjaśnić, czy system przewidziany w art. 3 ust. 1 tej dyrektywy odnosi się wyłącznie do wynikających z istniejących umów praw i obowiązków o charakterze stricte pracowniczym, co oznaczałoby, że w żadnym

razie na nabywcę nie zostają przeniesione prawa i obowiązki takie jak te wynikające z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, czy też inne zobowiązania związane z umowami o pracę, które zostały rozwiązane przed wszczęciem postępowania upadłościowego?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 27 Zgodnie z art. 99 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odpowiedź na pytanie prejudycjalne można wywieść w sposób jednoznaczny z orzecznictwa lub nie pozostawia ona żadnych uzasadnionych wątpliwości, Trybunał może w każdej chwili, na wniosek sędziego sprawozdawcy i po zapoznaniu się ze stanowiskiem rzecznika generalnego, orzec w formie postanowienia z uzasadnieniem.
- 28 Przepis ten należy zastosować w niniejszej sprawie.
- 29 Na wstępie należy stwierdzić, że poprzez swoje pytania sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o wyjaśnienie, czy określone przepisy prawa danego państwa członkowskiego stanowią środki wymagane do celów transpozycji dyrektywy 2001/23, a ogólniej, dąży on do ustalenia, czy przepisy te są zgodne z prawem Unii.
- 30 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach postępowania wszczętego na podstawie art. 267 TFUE do Trybunału nie należy wypowiedanie się w kwestii wykładni przepisów krajowych ani też orzekanie co do tego, czy ich wykładnia dokonana przez sąd odsyłający jest prawidłowa (zob. w szczególności wyrok *Vueling Airlines*, C-487/12, EU:C:2014:2232, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Podobnie do Trybunału, w ramach uprawnień przyznanych mu przez art. 267 TFUE, nie należy orzekanie w przedmiocie zgodności norm prawa wewnętrznego z prawem Unii (zob. w szczególności wyrok *Lombardini i Mantovani*, C-285/99 i C-286/99, EU:C:2001:640, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 32 Jednak Trybunał jest właściwy, by wskazać sądowi odsyłającemu wszystkie elementy wykładni związane z prawem Unii, które mogą mu pozwolić na dokonanie oceny takiej zgodności w celu wydania wyroku w zawisłej przed nim sprawie (zob. w szczególności wyrok *Lombardini i Mantovani*, EU:C:2001:640, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 33 W tych okolicznościach siedem pytań przedstawionych przez sąd odsyłający, które powinny zostać rozpatrzone łącznie, należy rozumieć jako zmierzające w istocie do ustalenia, czy dyrektywę 2001/23 należy interpretować w ten sposób, że stoi ona na przeszkodzie temu, by uregulowania krajowe, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, stanowiły lub zezwalały, by w toku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów – jeżeli w stosunku do zbywającego jest prowadzone postępowanie upadłościowe – przejmującemu zezwolono na nieponoszenie obciążeń ciężących na zbywającym z tytułu umów o pracę lub stosunków pracy, w tym związanych z ustawowym systemem zabezpieczenia społecznego, o ile długi te powstały przed dniem przejęcia jednostki gospodarczej. Ów sąd dąży także do ustalenia, czy w tym względzie istotna jest okoliczność, że stosunki pracy ustały przed tym dniem.
- 34 W celu udzielenia odpowiedzi na te pytania na wstępie należy przypomnieć, że – jak wynika z motywu 3 i z art. 3 dyrektywy 2001/23 – celem tego aktu jest ochrona pracowników poprzez zapewnienie przestrzegania ich praw w wypadku przejęcia przedsiębiorstwa (zob. wyrok *Kirtruna i Vigano*, C-313/07, EU:C:2008:574, pkt 36).

- 35 Niemniej, zważywszy na różnice występujące w państwach członkowskich, jeśli chodzi o zakres ochrony pracowników w takim wypadku, wspomniana dyrektywa zmierza do zmniejszenia tych różnic za pomocą zbliżania ustawodawstw krajowych, nie przewidując jednak pełnej harmonizacji w tym zakresie (zob. motywy 4 i 6 dyrektywy 2001/23; a także wyrok *Amatori i in.*, C-458/12, EU:C:2014:124, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 36 Jak wynika z tytułu rozdziału II dyrektywy 2001/23, to właśnie w tym rozdziale, a w szczególności w jego art. 3–5, zawarte są uregulowania dotyczące ochrony praw pracowników.
- 37 Artykuł 3 ust. 1 akapit pierwszy wspomnianej dyrektywy ustanawia zasadę, zgodnie z którą prawa i obowiązki zbywającego wynikające z umowy o pracę lub stosunku pracy istniejących w momencie przejścia przechodzą na przejmującego.
- 38 Z uwagi na ten sam cel ochrony praw pracowników, po pierwsze, dyrektywa 2001/23 przewiduje w swym art. 3 ust. 3, że po dokonaniu przejścia przejmujący jest zobowiązany do utrzymania warunków pracy ustanowionych w układzie zbiorowym w zakresie, w jakim zostały one przewidziane w tym układzie dla zbywającego, do momentu rozwiązania lub wygaśnięcia tego układu lub do czasu zastosowania nowego układu zbiorowego (wyrok *Juuri*, C-396/07, EU:C:2008:656, pkt 32). Po drugie, ta sama dyrektywa w art. 4 ust. 1 stanowi, że przejście przedsiębiorstwa nie stanowi samo w sobie podstawy do zwolnienia, czy to przez zbywającego, czy też przez przejmującego.
- 39 Te przepisy ochronne należy uważać za bezwzględnie obowiązujące w takim znaczeniu, że nie jest dozwolone odstępianie od nich przez państwa członkowskie w sposób niekorzystny dla pracowników (zob. podobnie wyrok *Komisja/Włochy*, C-561/07, EU:C:2009:363, pkt 46), z zastrzeżeniem wyjątków określonych w samej dyrektywie.
- 40 W tym względzie, po pierwsze, art. 3 ust. 3 akapit drugi dyrektywy 2001/23 zezwala państwom członkowskim na ograniczenie okresu ochrony warunków pracy, z zastrzeżeniem, że nie będzie on trwał krócej niż rok.
- 41 Po drugie, art. 3 ust. 4 lit. a) wspomnianej dyrektywy stanowi, że o ile państwa członkowskie nie ustalą inaczej, art. 3 ust. 1 i 3 nie stosuje się w odniesieniu do praw pracowników do świadczeń związanych z wiekiem, inwalidztwem lub dla pozostających przy życiu członków rodziny w ramach istniejącego poza systemem obowiązkowych zabezpieczeń społecznych w państwach członkowskich uzupełniającego zakładowego lub międzyzakładowego systemu emerytalnego.
- 42 W tym kontekście należy przypomnieć, że Trybunał orzekł już, iż ten ostatni wyjątek od stosowania art. 3 ust. 1 i 3 dyrektywy 2001/23, który nakłada na przejmującego obowiązek ochrony praw i zobowiązań wynikających dla zbywającego z umowy o pracę lub ze stosunku pracy, a także warunków pracy uzgodnionych w układzie zbiorowym, należy interpretować w sposób ścisły, biorąc pod uwagę przyświecający tej dyrektywie ogólny cel ochrony praw pracowniczych w sytuacji przejścia przedsiębiorstwa (wyrok *Komisja/Włochy*, EU:C:2009:363, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 43 A zatem tylko świadczenia przyznane poza systemem obowiązkowego zabezpieczenia społecznego, które są wyczerpująco wymienione w art. 3 ust. 4 lit. a) dyrektywy 2001/23, mogą zostać wyłączone z zakresu obowiązku przeniesienia praw pracowników (wyrok *Komisja/Włochy*, EU:C:2009:363, pkt 32).
- 44 Należy poza tym zauważyć, że zgodnie z art. 3 ust. 4 lit. b) wspomnianej dyrektywy, nawet jeśli państwa członkowskie stosują ten wyjątek, to wyłączenie obowiązku przejścia wskazane w tym przepisie musi mieć miejsce jednocześnie z przyjęciem przez dane państwo członkowskie środków niezbędnych dla ochrony interesów pracowników – w tym tych, którzy w chwili przejścia opuścili już zakład

zbywającego – w odniesieniu do ich praw nabytych, lub w trakcie nabywania, do świadczeń związanych z wiekiem i dla pozostających przy życiu członków rodziny w ramach systemu uzupełniającego, o którym mowa w art. 3 ust. 4 lit. a) (wyrok Komisja/Włochy, EU:C:2009:363, pkt 31).

- 45 Po trzecie, zgodnie z art. 4 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2001/23 państwa członkowskie mogą odstąpić od stosowania akapitu pierwszego tego przepisu, ustalając, że wskazanych w tym akapicie pierwszym zasad dotyczących wypowiedzania umów o pracę nie stosuje się do niektórych szczególnych kategorii pracowników, niechronionych przed zwolnieniem przez prawo czy praktykę państw członkowskich.
- 46 Po czwarte, art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/23 stanowi, że art. 3 i 4 tej dyrektywy w zasadzie nie mają zastosowania do przejścia przedsiębiorstwa, jeżeli wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe lub inne podobne postępowanie wszczęte w celu likwidacji aktywów zbywającego i jeżeli znajduje się on pod nadzorem właściwego organu publicznego.
- 47 Niemniej jak wynika z samego brzmienia wspomnianego art. 5 ust. 1 i art. 5 ust. 2 część pierwsza zdania, państwa członkowskie mogą jednak ustalić, że art. 3 i 4 stosuje się do przejścia przedsiębiorstwa w ramach postępowania upadłościowego wszczętego w stosunku do zbywającego i podlegającego nadzorowi właściwego organu publicznego.
- 48 Jeśli państwo członkowskie skorzysta z tego fakultatywnego stosowania, wspomniany art. 5 ust. 2 upoważnia je jednak pod pewnymi warunkami do niestosowania niektórych gwarancji wskazanych w art. 3 i 4 dyrektywy 2001/23, jeżeli zostało wszczęte postępowanie upadłościowe i podlega ono nadzorowi właściwego organu publicznego (wyrok Komisja/Włochy, EU:C:2009:363, pkt 38).
- 49 A zatem, w drodze odstępstwa od art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/23, zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. a) i b) tej dyrektywy to państwo członkowskie może przewidzieć, że zobowiązania zbywającego wynikające z umowy o pracę lub ze stosunku pracy, które stały się wymagalne przed dniem przejścia lub wszczęcia postępowania upadłościowego, nie są przenoszone na przejmującego, pod warunkiem że takie postępowanie zapewnia na podstawie prawodawstwa wspomnianego państwa członkowskiego uruchomienie ochrony co najmniej równorzędnej do zagwarantowanej przez dyrektywę 80/987 lub że w zakresie, w jakim pozwalają na to obowiązujące przepisy lub praktyka, warunki pracy mogą zostać zmienione w drodze umowy w celu ochrony zatrudnienia poprzez zapewnienie możliwości przetrwania przedsiębiorstwa.
- 50 Ponadto art. 5 ust. 4 stanowi także, że państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki, aby zapobiec nadużywaniu postępowań upadłościowych w sposób pozbawiający pracowników praw przewidzianych w dyrektywie 2001/23.
- 51 Wreszcie, o ile – jak wspomniano w pkt 39 niniejszego postanowienia – przepisy ochronne wymienione we wspomnianej dyrektywie są bezwzględnie obowiązujące, z zastrzeżeniem wyraźnie określonych w niej wyjątków, o tyle należy wskazać, iż jej art. 8 stanowi, że nie narusza ona prawa państw członkowskich do stosowania lub wprowadzania przepisów, które są korzystniejsze dla pracowników.
- 52 Z powyższych rozważań wynika, po pierwsze, że dyrektywa 2001/23 ustanawia ogólną zasadę, zgodnie z którą przejmujący jest związany prawami i zobowiązaniami wynikającymi z umowy o pracę lub ze stosunku pracy istniejącymi między pracownikiem i zbywającym w dniu przejścia przedsiębiorstwa. Jak wynika z brzmienia i z systematyki art. 3 tej dyrektywy, przeniesienie na przejmującego obciążeń ciążących na zbywającym w chwili przejścia przedsiębiorstwa ze względu na okoliczność, że zatrudnia on pracowników, obejmuje wszystkie prawa tych pracowników, o ile nie są one objęte wyjątkiem wyraźnie określonym przez tę dyrektywę (zob. analogicznie wyrok Beckmann, C-164/00, EU:C:2002:330, pkt 36, 37).

- 53 A zatem część składową tych obciążeń stanowią nie tylko wynagrodzenia i dodatki należne pracownikom rozpatrywanych przedsiębiorstw, lecz także obciążające zbywającego składki na ustawowy system zabezpieczenia społecznego, ponieważ obciążenie takie wynika z umów o pracę lub ze stosunków pracy, które są dla tego zbywającego wiążące. Jak wynika także z art. 2 ust. 1 dyrektywy 2001/23, umowa o pracę lub stosunek pracy zakładają bowiem według tej dyrektywy istnienie stosunku prawnego pomiędzy pracodawcami a pracownikami, ponieważ ich przedmiotem jest uregulowanie warunków pracy (wyrok Kirtruna i Vigano, EU:C:2008:574, pkt 41).
- 54 Po drugie, zgodnie z art. 5 ust. 1 tejże dyrektywy owej ogólnej zasady nie stosuje się w wypadku, gdy – tak jak w sprawie rozpatrywanej w postępowaniu głównym – wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe i znajduje się on pod nadzorem właściwego organu publicznego danego państwa członkowskiego. W takim bowiem wypadku zapłatę wierzytelności wynikających ze stosunków między pracownikami a niewypłacalnym pracodawcą zagwarantowano pracownikom na podstawie dyrektywy 80/987.
- 55 Po trzecie, pomimo tego odstępstwa wskazanego w dyrektywie 2001/23 jej art. 5 ust. 1 upoważnia każde państwo członkowskie do stosowania w szczególności art. 3 tej dyrektywy w odniesieniu do przejścia przedsiębiorstwa w ramach postępowania upadłościowego prowadzonego wobec zbywającego. W wypadku gdy państwo członkowskie skorzysta z tej możliwości, zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. a) może ono odstąpić od stosowania art. 3 ust. 1 tej dyrektywy w ten sposób, że na przejmującego nie są przenoszone obciążenia ciężące na zbywającym w dniu przejścia lub w dniu wszczęcia postępowania upadłościowego z tytułu umów o pracę lub stosunków pracy, pod warunkiem jednak, że zapewniono w tym państwie członkowskim ochronę co najmniej równorzędną z tą, którą wdrożono na podstawie dyrektywy 80/987, wymagającej ustanowienia mechanizmu gwarantującego zapłatę wierzytelności należnych pracownikom na podstawie umów o pracę lub stosunków pracy łączących ich z niewypłacalnym pracodawcą. Ta możliwość odstępstwa ma na celu nie tylko zagwarantowanie wypłaty wynagrodzeń danych pracowników, lecz także zachowanie zatrudnienia poprzez zapewnienie przetrwania przedsiębiorstwa przeżywającego trudności.
- 56 Po czwarte, zgodnie z art. 8 dyrektywy 2001/23 państwa członkowskie mogą ustanowić i stosować jakikolwiek inny reżim prawny w zakresie przejęć przedsiębiorstwa, pod warunkiem że będzie on dla pracowników korzystniejszy niż ten określony w tej dyrektywie. Taki sposób postępowania jest bowiem zgodny z zamierzonym przez tę dyrektywę celem przypomnianym w pkt 34 niniejszego postanowienia. A zatem państwo członkowskie nie jest pozbawione możliwości stosowania art. 3 ust. 1 wspomnianej dyrektywy, nawet w wypadku gdy podmiot przejmuje niewypłacalne przedsiębiorstwo.
- 57 Po piąte, zarówno z brzmienia dyrektywy 2001/23, jak i z systemu ustanowionego w tej dyrektywie wynika, że – z wyjątkiem obowiązku państw członkowskich polegającego na ochronie praw nabytych lub w trakcie nabywania przez pracowników, którzy opuścili zakład zbywającego przed dniem przejścia, odnoszących się do świadczeń wskazanych w art. 3 ust. 4 lit. b) wspomnianej dyrektywy – pracodawca Unii nie ustanowił przepisów dotyczących obciążeń ciężących na zbywającym i wynikających z umów o pracę lub ze stosunków pracy, które uległy już rozwiązaniu przed dniem, w którym miało miejsce przejście. Jednak z tych samych względów co wskazane w punkcie poprzedzającym nic nie stoi na przeszkodzie temu, by państwo członkowskie przewidziało przejście takich obciążeń przez przejmującego.
- 58 To w świetle tych kryteriów wykładni prawa Unii sąd odsyłający powinien rozstrzygnąć rozpatrywany przez siebie spór, oceniając zgodność uregulowań stosowanych w danym państwie członkowskim z wymogami tego prawa oraz uwzględniając wszystkie elementy cechujące sytuację prawną i okoliczności faktyczne leżące u podstaw tego sporu.

59 W świetle wszystkich powyższych rozważań na przedstawione pytania należy odpowiedzieć, iż dyrektywę 2001/23 należy interpretować w ten sposób, że:

- w sytuacji gdy w ramach przejęcia przedsiębiorstwa wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe, które podlega nadzorowi właściwego organu publicznego, i gdy dane państwo członkowskie postanowiło skorzystać z możliwości zastosowania art. 5 ust. 2 tej dyrektywy, akt ten nie stanowi przeszkody dla tego, by to państwo członkowskie przewidziało lub zezwoliło na to, żeby obciążenia wynikające dla zbywającego w dniu przejęcia lub w dniu wszczęcia postępowania upadłościowego z umów o pracę lub ze stosunków pracy, w tym te związane z ustawowym systemem zabezpieczenia społecznego, nie były przejmowane przez przejmującego, pod warunkiem że postępowanie to zapewni ochronę pracowników co najmniej równorzędną z tą ustanowioną w dyrektywie 80/987, przy czym temu państwu członkowskiemu nie można zakazać przewidzenia obowiązku przejmowania takich obciążeń nawet w wypadku niewypłacalności zbywającego;
- z zastrzeżeniem postanowień art. 3 ust. 4 lit. b) wspomnianej dyrektywy, akt ten nie ustanawia obowiązków w odniesieniu do ciężących na zbywającym obciążeń wynikających z umów o pracę lub ze stosunków pracy, które uległy rozwiązaniu przed dniem przejęcia, jednak nie stanowi on przeszkody dla tego, by uregulowania państw członkowskich zezwalały na przejmowanie takich obciążeń przez przejmującego.

W przedmiocie kosztów

60 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywę Rady 2001/23/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów należy interpretować w ten sposób, że:

- w sytuacji gdy w ramach przejęcia przedsiębiorstwa wobec zbywającego prowadzone jest postępowanie upadłościowe, które podlega nadzorowi właściwego organu publicznego, i gdy dane państwo członkowskie postanowiło skorzystać z możliwości zastosowania art. 5 ust. 2 tej dyrektywy, akt ten nie stanowi przeszkody dla tego, by to państwo członkowskie przewidziało lub zezwoliło na to, żeby obciążenia wynikające dla zbywającego w dniu przejęcia lub w dniu wszczęcia postępowania upadłościowego z umów o pracę lub ze stosunków pracy, w tym te związane z ustawowym systemem zabezpieczenia społecznego, nie były przejmowane przez przejmującego, pod warunkiem że postępowanie to zapewni ochronę pracowników co najmniej równorzędną z tą ustanowioną w dyrektywie Rady 80/987/EWG z dnia 20 października 1980 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich dotyczących ochrony pracowników na wypadek niewypłacalności ich pracodawcy, przy czym temu państwu członkowskiemu nie można zakazać przewidzenia obowiązku przejmowania takich obciążeń;

- z zastrzeżeniem postanowień art. 3 ust. 4 lit. b) wspomnianej dyrektywy, akt ten nie ustanawia obowiązków w odniesieniu do ciężących na zbywającym obciążeniach wynikających z umów o pracę lub ze stosunków pracy, które uległy rozwiązaniu przed dniem przejęcia, jednak nie stanowi on przeszkody dla tego, by uregulowania państw członkowskich zezwalały na przejmowanie takich obciążeń przez przejmującego.

Podpisy